

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана
науково-педагогічної
та навчальної роботи
_____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

для студентів

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Середня освіта (Історія)
вид дисципліни обов'язкова

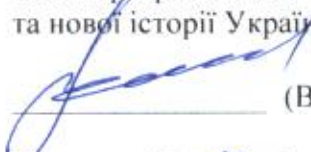
Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Короткий Віктор Андрійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. _____ «08» 2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 / 20 н.р. _____ (_____) « » 20 р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Короткий Віктор Андрійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри давньої
та нової історії України

_____ (Віктор КОЛЕСНИК)

Протокол № 12 від « 23 » червня 20 22 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » серпня 20 21 року № 7

Голова науково-методичної комісії _____ (Наталія ТЕРЕС)

« 24 » 08 20 21 року

1. Мета дисципліни – формування у студентів системних знань про етапи, закономірності та специфіку історичного розвитку українських земель у період Середньовіччя від XII до кінця XVI ст.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

1. Знати:

1.1. основні етапи етногенезу та культурогенезу населення на українських землях, еволюцію суспільних відносин, становлення перших державних утворень;

1.2. політичні, економічні, соціальні, етнічні, культурні процеси та явища, що мали місце на початковому етапі становлення Русі-України;

2. Вміти:

2.1. аналізувати основні проблеми історії українських земель періоду Русі-України;

2.2. з'ясувати сутність, природу та генезис історичних явищ, їхні причинно-наслідкові зв'язки; оволодіти елементами наукового підходу та критики історичних джерел та наукової літератури;

3. Володіти елементарними навичками критичного аналізу історичних джерел, встановлення причинно-наслідкових зв'язків перебігу історичних процесів на території України з найдавніших часів до кінця XI ст.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Розглядається стан джерельної бази та аналізується наукова література з Середньовічної історії України XII – XVI століть. Студенти знайомляться з періодизацією історії українського середньовіччя, яка здійснюється на тлі європейської історії та у її контексті. Наголошується, що політичне, економічне та культурне життя Київської Русі завершального періоду її існування відбувалося на тлі між князівського протистояння та постійних нападів кочівників. З'ясовується роль Галицько-Волинського князівства в історії нашої держави, аж до часу утвердження влади литовських князів на Наддніпрянщині і польських королів у Галичині. Роз'яснюється, що процес відродження нашої державності відбувався в історичній формі Великого князівства Литовського, яке було двоетнічним – литовським і руським.

4. Завдання – вироблення у студентів вміння самостійного, всебічного аналізу основних етапів розвитку українських земель у період феодалізму, зрозуміти його специфіку. Сформувати навички самостійної роботи над історичними джерелами та фаховою літературою з історії України періоду Середньовіччя. Навчити аналізувати політичні, економічні, релігійні, культурні, етнічні процеси, що мали місце на українських землях у період Середньовіччя в контексті європейської і світової історії. Сприяти засвоєнню студентами різних методологічних підходів, якими користуються медієвісти, для вирішення нагальних проблем української історії періоду Середньовіччя.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Розуміння застосовуваних способів та методів аналізу матеріалів дослідження	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ1	5%
1.2	Знати і орієнтуватися у суспільно-політичних і соціально-економічних процесах, які відбувалися в різних регіонах України на різних історичних етапах	лекція, семінар	контрольна робота ЗМ2	5%

2.1	Вміння аналізувати основні проблеми української середньовічної історії у контекстах вітчизняної та світової історії	лекція, семінар	усне опитування ЗМ1	15%
2.2	Вміння інтерпретувати відповідні дані і аналізувати складності для донесення суджень, які відбивають відповідні міжкультурні та міжетнічні проблеми	лекція, семінар	усне опитування ЗМ2	15%
3.1	Навички та вміння розробляти і виконувати тематичні дослідження, інтерпретувати дані і робити висновки	самостійна робота	реферат ЗМ1	10%
3.2	Навички та вміння визначати й оцінювати особливості аналогічних процесів і явищ в залежності від статусу регіонів України у складі іноземних держав	самостійна робота	реферат ЗМ2	10 %
4.1	Здатність критично використовувати наукові бази даних та інші відповідні джерела інформації,		іспит, перше питання	20%
4.2	Здійснювати моделювання та аналіз з метою детального вивчення і дослідження питань середньовічної історії		іспит, друге питання	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (ОК 10.)/ Програмні результати навчання	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2
1.Знати історичну термінологію та наукову періодизацію історичних процесів.		+	+				+	+
2.Знати та розуміти основні концепції, теорії та етапи розвитку історичної науки, орієнтуватися на її сучасні досягнення.	+	+	+			+	+	
15.Вміти характеризувати об'єктивно та неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Модульна контрольна робота ЗМ1 (тест) РН 1.1-1.2: – 5 балів/ 3 балів*.
2. Модульна контрольна роботи ЗМ2 (тест) РН 2.1-2.2: – 5 балів/ 3 балів.
3. Реферат ЗМ1, РН1.2: – 5 балів/ 3 балів.
4. Реферат ЗМ2, РН2.2: – 5 балів/ 3 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1, РН1.2, РН2.1 - 30 балів/ 18 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2, РН1.2, РН2.2 - 30 балів/ 18 балів.
7. Підсумкова контрольна робота – 20 балів/ 12 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання у формі іспиту

- максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом – 40 балів за 100-бальною шкалою;

- форма проведення і види завдань – письмові завдання у вигляді тестів різного рівня складності і питання для аналітичних висновків та узагальнень;
  - мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої іспит вважається складеним - **для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів (рекомендований мінімум)**
- Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж 36 балів (рекомендований мінімум).**

7.2 Організація оцінювання: Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (заліку), а саме: за виконання завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 5, а у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6 - 10.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (іспит) – максимум 40 балів).

<u>Змістовий модуль 1.</u> Русь-Україна у добу роздробленості і князівських міжусобиць			<u>Змістовий модуль 2.</u> Українські землі у складі Великого князівства Литовсько-Руського			<u>Іспит</u>
30 залікових балів (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів
Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	
15 (максимум)	10 (максимум)	5 (максимум)	15 (максимум)	10 (максимум)	5 (максимум)	

СЕМЕСТРОВА РОБОТА ТА МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

На семінарських заняттях оцінці можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські (практичні) заняття; експрес-тестування тощо.

На семінарських заняттях оцінювання здійснюється за **2-бальною шкалою**.

Критеріями оцінки усних відповідей на семінарському занятті є:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мови та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, збірників документів, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки

Оцінювання за формами контролю:

	ЗМ1 - ЗМ2	
	<i>Min. – бали</i>	<i>Max. – бали</i>
Усна відповідь на семінарському занятті	1	2
Доповнення на семінарському занятті	1	2
Участь у дискусії на семінарському занятті	1	2
Запитання до доповідача	0,5	1
Узагальнення, підведення підсумку семінарського заняття	0,5	1

По завершенні вивчення кожного змістового модуля студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. МК проводиться на останній лекції з даного змістового модуля у письмовій формі (ЗМ1 – у вигляді тестування, ЗМ2 – у вигляді письмової роботи). Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 5 балів.

Студент, який не відпрацював семінарські заняття, не допускається до складання МК, і даний модуль не зараховується.

Студент, який з поважної причини пропустив МК, зобов'язаний надати відповідний документ і викладач за погодженням з деканатом призначає нову дату проведення МК.

Критерії оцінювання модульного контролю у тестовій формі (оцінюється в діапазоні від 1 до 5 балів):

10 запитань

- а) вірна відповідь на одне запитання – 0,5 бала;
- б) невірна відповідь – 0 балів.

Критерії оцінювання модульного контролю у вигляді письмової роботи (оцінюється в діапазоні від 1 до 5 балів).

На МК виносяться 2 теоретичні запитання з даного ЗМ.

- а) глибоке розкриття теоретичного питання 2,5 бали;
- б) повна коротка відповідь 1,5 – 2 бали;
- в) неповна відповідь 0,5 – 1 бал;

САМОСТІЙНА РОБОТА

Критерії оцінювання реферату (від 0 до 10 балів):

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми – 9-8 балів;
- тема розкрита неповно – 7-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня – 5-3 балів;
- розкритий лише окремих аспект – 2-1 бал;
- тема не розкрита – 0 балів.

Індивідуальні завдання (реферати) студент подає не пізніше 1 жовтня та 15 листопада.

По завершенні вивчення кожного змістового модуля студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. МК проводиться на останньому семінарському занятті з даного змістового модуля у письмовій формі (ЗМ1 – у вигляді тестування, ЗМ2 – у вигляді письмової роботи). Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 5 балів по 0,5 бала за кожне правильне тестове завдання або 2,5 бали за кожне завдання з розгорнутою відповіддю.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та передачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 р.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ІСПИТУ

Робота на іспит. Іспит проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет складається з двох питань і містить два типи завдань, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	20-19
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного	18-17

матеріалу	
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	16-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	14-13
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	12-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	8-5
Відповідь має значні помилки, або відсутня	4-0

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
<i>Змістовий модуль 1.</i>				
Русь-Україна у добу роздробленості і князівських міжусобиць				
1	Вступ. Предмет і завдання курсу Середньовічної історії України	2		
2	Тема 1. Загострення боротьби за київський стіл у XII ст..	2	2	6
3	Тема 2. Галицько-Волинська держава та її історична доля у XII – XIV ст.	2	2	6
4	Тема 3. Монголо-татарська навала і доля земель Русі	2	4	6
5	Тема 4. Політичний та соціокультурний розвиток Русі-України у XII – XIII ст.	4	4	6
6	Тема 5. Етапи входження Русі – України до складу Великого князівства Литовського	3	4	6
	Модульна контрольна робота 1	1		
<i>Змістовий модуль 2.</i>				
Українські землі у складі Великого князівства Литовсько-Руського				
7	Тема 6. Князювання Ягайла. Битва на Синіх Водах. Кревська унія 1385 р.	4	4	6
8	Тема 7. Князювання Вітовта.	2	2	6
9	Тема 8. Грюнвальдська битва 1410 р. Городельська унія 1413 р.	2	4	6
10	Тема 9. Суспільно-політичні процеси у Великому князівстві Литовському в XV ст.	2	2	6
11	Тема 10. Адміністративно-територіальний та соціальний устрій Великого князівства Литовсько-Руського	3	2	6
	Модульна контрольна робота 2	1		
	ВСЬОГО	30	30	60

Загальний обсяг **120** год., в тому числі:

Лекцій – **30** год.

Семінари – **30** год.

Самостійна робота – **60** год.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Галицько-Волинський літопис: Дослідження, текст, коментар. – Київ, 2002.
2. Енциклопедія історії України: у 10 т. – Київ, 2003-2012.
3. Ісаєвич Я.Д. Галицько-Волинська держава. – Львів, 1999.
4. Історія України (з найдавніших часів до початку XX століття): навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-тів вищ. навч. закл. / [В. М. Литвин та ін.]. - К., 2012. - 671 с.
5. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / В.М. Литвин, А.Г. Слюсаренко, В.Ф. Колесник та ін.; За ред. В.М. Литвина. – Київ: Знання-Прес, 2006.
6. Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст.: Дослідження. Тексти. – Львів, 2004.
7. Хрестоматія з історії України литовсько-польської доби / Упоряд. Т. Гошко. – Львів, 2011.
8. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Київ, 2005.

Додаткові:

1. Блануца А. Земельні володіння волинської шляхти в другій половині XVI ст. – Київ, 2007.
2. Василенко В. Політична історія Великого князівства Литовського (до 1569 р.) у східно-слов'янських історіографіях XIX – першої третини XX ст. – Дніпропетровськ, 2006.
3. Войтович Л. Княжі династії Східної Європи (кінець XI – початок XVI ст.): Склад, суспільна і політична роль. – Львів, 2000.
4. Войтович Л.В. Середні віки в Україні: хронологія, проблеми періодизації. // Український історичний журнал. - 2003. - № 4. - С. 134-139.
5. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя. – Київ, 2006.
6. Давня і середньовічна історія України (історико-археологічний збірник) / Інститут археології НАН України, Кам'янець-Подільський держ. педагогічний ун-т. Історичний факультет ; ред. кол. Л. В. Баженов [та ін.]. - Кам'янець-Подільський : [б.в.], 2000. - 360 с.
7. Історія України в особах. Литовсько-польська доба. – Київ, 1997.
8. Історія українського селянства: у 2 т. – Т. 1. Київ, 2006.
9. Історія української культури: У 5 т. Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII ст. – Київ, 2002.
10. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – Київ, 1984.
11. Ле Гофф Жак За довге середньовіччя // Середньовічна уява. – Львів, 2007.
12. Литвин В.М. Історія України. Підручник. – Київ, 2013.
13. Людина, суспільство, влада в давній та ранньомодерній Україні: контексти іст. презентації / [А. Блануца та ін. ; відп. ред. В. Смолій] ; НАН України, Ін-т історії України. – К., 2020. - 615 с.
14. Русіна О. Україна під татарами та Литвою. – Київ, 1999.
15. Середньовічна Україна: зб. наук. праць / відп. ред. В. А. Смолій [та ін.] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - К. – Вип. 1, 1994. – 151 с.; Вип. 2, 1997. - 290 с.
16. Середньовічні міста Полісся / [Башков О. О. та ін. ; редкол.: Толочко П. П. та ін.] ; НАН України, Ін-т археології. – К., 2013. - 252 с.
17. Україна і Литва в XIV – XVI століттях. Політико-правові та соціально-економічні аспекти. – Луцьк, 2011.
18. Центральна Україна за доби класичного середньовіччя: студії з історії XIV ст. / Ред. Ф. М. Шабульдо. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2003. – 140 с.
19. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – Київ, 1993.